

Talouspäällikkö Antti Niemi

3.10.2016

Sosiaali- ja terveystieteiden
stt@eduskunta.fi

Lausuntopyyntö HE 108/2016 vp hallituksen esitys eduskunnalle hankintamenettelyä koskevaksi
lainsäädännöksi 21.9.2016

Hallituksen esitys eduskunnalle hankintamenettelyä koskevaksi lainsäädännöksi - kommentit

THL näkee, että hallituksen esittämät muutokset hankintalakiin ovat yleisesti ottaen hyviä. Ehdotus kynnysarvon nostamisesta tavara- ja palveluhankinnoissa 30 000 eurosta 60 000 euroon on kannatettavaa. Tämä sujuvoittaa hankintatointia ja keventää hallinnollista taakkaa, sillä aikaa ei tarvitse käyttää suhteellisesti pienten hankintojen kilpailuttamiseen, vaan ne voidaan toteuttaa kevennettyä kilpailutusta hyödyntäen.

THL on allekirjoittanut sopimuksen sähköisen kilpailutusratkaisun käyttöönotosta (Cloudia) ja siihen liittyvät sisäiset koulutukset ovat suunnittelun alla. Vuoden 2017 kilpailutukset ovat sähköisesti toteutettuja esityksessä kuvatulla tavalla. Hankintojen digitalisointi etenee siis THL:ssä aikataulussa, eikä esitys vaikuta tähän.

Hankintamenettelyä koskevien säännösten yksinkertaistaminen, selkeyttäminen ja joustavoittaminen nykyisestä koetaan hyvänä asiana. Neuvotteluja sisältävien menettelyjen käyttöedellytykset laajenevat esityksessä ja se lisää varmasti neuvottelumenettelyiden käyttöä.

Innovaatiokumppanuus nähdään THL:ssä kiinnostavana mahdollisuutena, kun ilmenee tarvetta löytää uusia ratkaisuja ja sovelluksia. On silti ymmärrettävä, että innovaatiokumppanuuden käyttöä on aina harkittava hankintakohtaisesti, koska se vaatii tavanomaista hankintamenettelyä enemmän aikaa ja voimavaroja. Kansallisten hankintojen menettelysääntöjen keventäminen ja joustavoittaminen siten, että säädetään vain keskeisistä menettelyä koskevista seikoista, on kaikkien hankintaosapuolien yhteinen etu. Uusi laki vaatii hankintayksikön omilta ohjeistuksilta enemmän.

Ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien huomioiminen on tärkeä asia. Niiden käyttöä rajoittavien tekijöiden vähentäminen ja säännösten selkeyttäminen esitetyllä tavalla on hyvä asia. THL on pyrkinyt mahdollisuuksien mukaan huomioimaan jo nyt ympäristö- ja sosiaaliset näkökulmat hankinnoissaan.

Esityksessä esiin tuotu pienten ja keskisuurten yritysten aseman parantaminen nähdään hyvänä asiana, sillä se lisää kilpailua ja pitää markkinat toimivina. Hankintojen jakaminen osiin pykälissä 31 ja 75 esitettyyn tapaan, voi aiheuttaa epäselvyyksiä, kun hankintojen pilkkominen on edelleen kiellettyä lain säännösten välttämistarkoituksessa. Tähän tulee saada tarkempaa ohjeistusta.

Uudistukset koskien sosiaali- ja terveyspalvelujen hankintoja tuovat joustoa myös niihin. Sosiaali- ja terveyspalveluhankinnoissa kynnysarvon nostaminen 400 000 euroon vähentää

www.thl.fi

Talouspäällikkö Antti Niemi

3.10.2016

hankintamenettelyjen hallinnollista taakkaa. Esityksen mukaisesti myös THL näkee, että kynnysarvon nostaminen lisäisi sosiaali- ja terveystaloushankintojen joustovaraa.

Hallituksen esityksessä pykälässä 108 säädetään sosiaali- ja terveystalousten käyttäjien huomioon ottamisesta hankinnoissa. Hankintayksikön tulee huomioida, että hankintalain säädökset koskevat vain hankintamenettelyä, ja hankinnan kohteen määrittelyssä hankintayksikköä velvoittaa usein palvelun sisältöä koskeva lainsäädäntö. Hankintayksikkö ei voi näin ollen hankintoja suorittaessaan jättää huomiotta muun lainsäädännön sisällöllisiä velvoitteita. THL näkee, että palveluiden käyttäjien tarpeet tulevat entistä paremmin huomioitua hankintoja tehdessä.

Esityksen perusteella tarjoajien ei tarvitse toimittaa laajoja selvityksiä soveltuvuudestaan tarjouskilpailun aikana. Varsinaiset selvitykset pyydetään voittaneelta tarjoajalta vasta tarjousten vertailun ja hankintapäätöksen jälkeen. Esitys on kannatettava, koska se vähentää asiakirjahallinnon työtä sekä nopeuttaa ja yksinkertaistaa muutoinkin hankintaprosessia.

Lakiesityksen (93,1 §) mukaan: *"Jos hankintayksikkö käyttää muissa kuin tavarahankinnoissa kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena ainoastaan halvinta hintaa, sen on esitettävä tätä koskevat perustelut hankinta-asiakirjoissa, hankintapäätöksessä taikka hankintamenettelyä koskevassa erillisessä kertomuksessa."* Hallituksen esityksen mukaan kyseinen perusteluvelvollisuus olisi kansallinen lisäys, ja sen tavoitteena on korostaa hankintojen laatuun liittyviä näkökohtia. Menettelyllä on tarkoitus saada *"läpinäkyväksi se, miten laadulliset näkökohdat on huomioitu hankittavassa kokonaisuudessa"*. Tavarahankinnat on jätetty perusteluvelvollisuuden ulkopuolelle.

Esityksessä ei tarkemmin perustella, miksi nykyistä lainsäädäntöä halutaan tältä osin muuttaa. Miksi muutos koskee nimenomaan EU-kynnysarvon ylittäviä hankintoja, vaikka kyseessä on kuitenkin kansallinen lisäys. Esityksestä ei myöskään käy ilmi, millä tavoin esitetty perusteluvelvollisuus kytkeytyy lain 3 §:n mukaisiin julkisissa hankinnoissa noudatettaviin periaatteisiin: hankintamenettelyyn osallistuvien ja muiden toimittajien tasapuoliseen ja syrjimättömään kohteluun sekä toimimiseen avoimesti ja suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottaen.

Esityksen perusteella jää epäselväksi, onko perusteluvelvollisuuden rikkominen seikka, jonka perusteella asianomainen voi hakea muutoksenhakua ja että onko asiassa ylipäätään asianomaista. Esityksestä ei käy selkeästi ilmi, onko lakiehdotuksessa kyse suosituksenluonteisesta säännöksestä, kuten hankintatoiminnan järjestämiseen liittyvän 2 §:n säännösten osalta, jotka eivät olisi suoraan hankintayksiköitä velvoittavia. Toisaalta esityksessä todetaan, että ehdotetun 2 §:nkin osalta asiasta ei kuitenkaan säädettäisi nimenomaista valituskieltoa.

Perusteluvelvollisuuden rikkomista koskeva argumentointi olisi joka tapauksessa problemaattista, sillä laki jättäisi hankintayksikön harkintaan sen, miten se tämän perustelun tekee. Lisäksi esityksen mukainen menettely voi ohjata hankintayksiköitä käsittelemään tarjouskilpailussa sellaisia palveluhankintoja, joissa on vahvasti tavarahankinnan elementtejä tavarahankintoina välttääkseen perustelujen laadinnan.

Esityksen (93,4 §) perusteella hankintayksiköllä olisi harkintavaltaa siinä, miten se ennakkoon ilmoittaa käyttämänsä vertailuperusteet. Hankintayksikön pitäisi vähintään ilmoittaa varsinaiset vertailuperusteet, kuten esimerkiksi hinta ja tekniset ominaisuudet ja niiden painoarvot kuten esimerkiksi *"hintaa 50 prosenttia"* ja *"tekniset ominaisuudet 50 prosenttia"*. Hankintayksikkö voi esittää käyttämiensä laadullisten vertailuperusteiden alakriteerit painoarvoineen, mutta painotus voidaan

www.thl.fi

Taluspäällikkö Antti Niemi

3.10.2016

ilmaista myös ilmoittamalla kohtuullinen vaihteluväli. Esityksessä ei ole perusteltu, miksi alakriteereiden painoarvoja ei ilmoitettaisi tarkasti etukäteen. Lähtökohtaisesti hankintayksikön harkintavaltaa lisäävä ehdotus on hankintayksikön näkökulmasta kannatettava. On kuitenkin syytä ottaa huomioon, että ehdotus on lähtökohtaisesti ristiriidassa hankintalain 3 §:ssä säädettyjen toimittajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun periaatteiden kanssa. Lisäksi toteutuessaan ehdotus jättää tulkinnalle sijaan sen suhteen, mikä on kohtuullinen vaihteluväli. On ennakoitavissa, että tulkinnanvaraisen säännöksen perusteella tullaan tekemään runsaasti valituksia Markkinaoikeuteen.

Esityksen (106 §) perusteella kansallisissa hankinnoissa vertailuperusteiden asettamista väljennettäisiin siten, että vertailuperusteiden alakriteerien painoarvoja ei tarvitsisi yksilöidä. Edellä (93,4 §) viitatuin tavoin myös tämä ehdotus on ristiriidassa toimittajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun periaatteiden kanssa. Lisäksi ehdotus heikentää mahdollisuuksia suorittaa hallituksen esityksen mukainen tarjousten puolueeton arviointi: *”Jos hankintayksikkö käyttää kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena parasta hinta-laatusuhdetta, olisi sen arvioinnissa käytettävien vertailuperusteiden liityttävä hankinnan kohteeseen ja mahdollistettava tarjousten puolueeton arviointi.”*

Juhani Eskola
pääjohtaja

Kari Saarinen
hallintojohtaja